

Hankintaohje

Pohjanmaan hyvinvointialue

Aluehallitus 16.12.2024 § 295

Voimaantulo 1.1.2025

Sisällysluettelo

1. Hankintaohjeen tarkoitus	3
1.1 Lainsäädäntö ja periaatteet.....	3
1.2. Hankintatoiminnan organisointi	3
1.3 Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun huomioiminen hankinnoissa.....	4
1.4 Varautuminen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin.....	4
1.5 Esteellisyys	5
1.6 Toimivalta, hankintavaltuudet ja sopimuksiin liittyvät vastuut	5
1.7 Sidosyksikköhankeinnot.....	6
1.8 Ostokuri ja ohjostojen estäminen	6
2. Hankintojen kynnysarvot	6
2.1 Hankinnan ennakoidun kokonaisarvon laskeminen sekä hankintojen pilkkomiskielto	7
2.2 Kansallisen kynnysarvon alittavat hankinnat	8
2.3 Kansallisen kynnysarvon ylittävät hankinnat	9
2.4 EU-kynnysarvon ylittävät hankinnat	10
2.5 Hankintalain liitteen E mukaiset sosiaali- ja terveyspalvelut sekä muut erityiset palveluhankinnat.....	10
3. Hankinta prosessina	12
3.1 Vuoropuhelut	13
3.2 Tarjouspyynnöt	14
3.3 Tarjouspyyntöasiakirjojen julkisuus	14
4. Hankintapäätös ja julkisuus	15
4.1 Muutoksenhaku	15
5. Hankintasopimus.....	16

1. Hankintaohjeen tarkoitus

Pohjanmaan hyvinvointialue on hankintalain (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016) tarkoittama julkinen hankintayksikkö, jonka hankinnat toteutetaan hankintalain ja tämän ohjeen mukaisesti.

Julkisten hankintojen sääntelyn tavoitteena on tehostaa julkisten varojen käyttöä, edistää laadukkaiden, innovatiivisten ja kestävien hankintojen tekemistä sekä turvata yritysten ja muiden yhteisöjen tasapuoliset mahdollisuudet tarjota tavaroita, palveluja ja rakennusurakoita julkisten hankintojen tarjouskilpailuissa.

Käytännön hankintatoiminnassa noudatetaan ja painotetaan julkisen sektorin hyvän hankintatavan ja hyvän hallinnon periaatteita. Hyvinvointialueen hankinnoissa tärkeimpinä periaatteina ovat hankintalain ja hyvinvointialuelain sekä EU:n perustamissopimuksen periaatteet; avoimuus, tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu sekä suhteellisuus hankintojen arvosta riippumatta.

1.1 Lainsäädäntö ja periaatteet

Hankintalain lisäksi muita hyvinvointialueen hankintatoimintaan liittyviä keskeisiä lakeja ovat:

- Julkisuuslaki (621/1999, laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta)
- Tilaajavastuulaki (1233/2006, laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä)
- Hallintolaki (434/2003)
- EU:n tietosuoja-asetus (EU 2016/679)
- Tietosuoja laki (1050/2018)
- Arvonlisäverolaki (1501/1993)
- Laki hyvinvointialueesta (611/2021)
- Voimaannpanolaki (616/2021, laki sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaannpanosta)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (741/2023)

Hankintoihin saattaa tapauskohtaisesti liittyä myös muita toimialaan tai hankinnan luonteeseen liittyvää erityislainsäädäntöä.

1.2. Hankintatoiminnan organisointi

Hyvinvointialueen oma hankintatoiminta on keskitetty hankinta- ja logistiikkayksikköön, jota johtaa hankintajohtaja.

Hyvinvointialueen hankintoja toteutetaan, ohjataan ja koordinoidaan hankintayksikön toimesta. Yksittäisen hankinnan (kilpailutuksen) työryhmä koostuu yleensä hankinta-asiantuntijasta, toimialan tai palvelualueen nimetystä vastuuhenkilöstä sekä substanssin muista edustajista.

Hankinnan työryhmään voidaan tarvittaessa myös kutsua muita hallinnon asiantuntijoita esim. juristi, hallintopäällikkö, tietosuojavastaava tai valvonnan päällikkö.

Hankintoihin ja hankintaprosesseihin liittyviä tulkintaohjeita antaa tarvittaessa hankintajohtaja. Hyvinvointialueen hankintalinjauksiin liittyviä tulkintaohjeita puolestaan antavat hyvinvointialuejohtaja ja hallintojohtaja.

1.3 Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun huomioiminen hankinnoissa

Lain sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (sote-järjestämislaki) 12 §:n mukaan hyvinvointialue voi tuottaa asiakkaalle annettavia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja sekä niiden käyttöön liittyvää muuta tukea hankkimalla niitä yksityiseltä palveluntuottajalta sopimukseen perustuen, jos niiden hankkiminen yksityiseltä palveluntuottajalta on tarpeen tehtävien tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. Hyvinvointialueen on huolehdittava hyvinvointialueesta annetun lain 7 §:ssä ja tämän lain 8 §:ssä tarkoitetusta järjestämisvastuustaan sekä sen järjestämisvastuulle kuuluvien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen yhdenvertaisesta toteutumisesta myös palveluja hankkiessaan. Hankittavien palvelujen on oltava sisällöltään, laajuudeltaan ja määrälliseltä osuudeltaan sellaisia, että hyvinvointialue pystyy huolehtimaan kaikissa tilanteissa järjestämisvastuunsa toteuttamisesta myös hankittavien palvelujen osalta.

Palvelujen hankintaa koskevista edellytyksistä ja rajoituksista säädetään sote-järjestämislaissa (12 §). Hyvinvointialue ei saa hankkia yksityiseltä palveluntuottajalta palveluja, joihin sisältyy julkisen vallan käyttöä, jollei lailla erikseen toisin säädetä. Hankinta kielletään tai sitä rajoitetaan sosiaalityön ja -päivystyksen palveluissa, kiireellisen hoidon ja päivystyksen palveluissa sekä ensihoitopalvelussa. Hyvinvointialue voi hankkia kokonaisuudessaan lääketieteelliset tai hammaslääketieteelliset tukipalvelut sekä niihin liittyvän erityisosaamisen, jos se on tarpeen tukipalvelujen laadun, osaamisen ja kustannustehokkuuden turvaamiseksi. Hyvinvointialueen vastuuta palvelutarpeen ja hoidontarpeen arvioinnissa ja niihin liittyvissä yksityisen palveluntuottajan tehtävissä käsitellään mainitun pykälän 3 momentissa. Lisäksi säädetään vuokratyövoiman ja yksityiseltä hankittavan työvoiman käytöstä (mainitun lain 13 §).

1.4 Varautuminen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin

Hankintojen valmisteluvaiheessa on jo huomioitava varmistuminen palveluiden saatavuudesta häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Kun hankitaan hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevia palveluja tai niiden järjestämiselle välttämättömiä tavaroita, tulee hankintaprosessissa tarkastella hankittavan kokonaisuuden kriittisyyttä ja vaikutuksia hyvinvointialueen lakisääteisiin tehtäviin normaalioloissa sekä poikkeusoloissa. Hankintasopimuksia tehtäessä on varmistettava, että toimittaja sitoutuu ja pystyy toimittamaan palveluita ja tavaroita myös häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

1.5 Esteellisyys

Hyvinvointialueen luottamushenkilön, viranhaltijan ja työntekijän esteellisyydestä asiankäsittelyssä on säädetty hyvinvointialueissa (616/2021) ja hallintolaissa (434/2003). Esteellinen henkilö ei saa osallistua hankinnan valmisteluun, esittelemiseen eikä päättämiseen, hankinnan valvontaan ja vastaanottoon tai hankintaan liittyvien asioidenkäsittelyyn. Hankintoja kilpailutettaessa kilpailutukseen osallistuvien henkilöiden on huomioitava mahdollinen esteellisyys osallistua kilpailutuksen valmisteluun. Henkilö voi olla esteellinen osallistumaan kilpailutuksen valmisteluun esimerkiksi silloin, jos hänen sukulaisensa tai lähipiiriinsä kuuluva henkilö on tarjouksen tekijä, toimii tarjouksen tekijän päättävissä elimissä tai kilpailutuksen valmistelusta on muuten odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa kilpailutuksen valmisteluun osallistuvalla henkilöllä. Jos asianomainen henkilö epäilee olevansa esteellinen, tulee hänen jäädä itsensä jo kilpailutuksen alkuvaiheessa.

Mikäli hankinnan valmistelussa käytetään ulkopuolisia konsultteja ja valmistelijoita on huomioitava hankintalain 66 §:n säädökset liittyen ehdokkaan tai tarjoajan osallistumisesta hankinnan valmisteluun. Säädöksen mukaan, jos ehdokas, tarjoaja tai tarjoajaan liittyvä yritys on osallistunut hankinnan valmisteluun, on hankintayksikön varmistettava, että tämä ei vääristä kilpailua. Tällä tarkoitetaan sellaista valmisteluun osallistumista, että hankintamenettelyn valmisteluun on vääristänyt kilpailua. Hankintalain 81 §:n 1 momentin kahdeksannen kohdan mukaan tarjoaja voidaan hankinnan varaisesti poissulkea, jos se on osallistunut hankinnan valmisteluun edellä kuvatun mukaisesti, eikä vääristymää voida poistaa muilla vähemmän rajoittavilla toimenpiteillä kuin sulkemalla tarjoaja pois tarjouskilpailusta. Ennen poissulkemista ehdokkaalle tai tarjoajalle on annettava mahdollisuus osoittaa, ettei sen osallistuminen hankinnan valmisteluun ole johtanut tasapuolisen ja syrjimättömän hankintamenettelyn vaarantumiseen.

1.6 Toimivalta, hankintavaltuudet ja sopimuksiin liittyvät vastuut

Toimivalta ja hankintavaltuudet on määritelty Pohjanmaan hyvinvointialueen hallintosäännössä ja hankintavaltuuksissa. Sopimuksiin liittyvät vastuut on osaltaan tarkennettu hyvinvointialueen sopimushallinnan ohjeessa (Aluehallitus 19.2.2024 § 42).

Hyvinvointialueella hankintavaltuudet määräytyvät hankintojen arvonlisäverottoman kokonaisarvon mukaan.

Valtuusto hyväksyy talousarviossa hyvinvointialueelle sitovat tehtäväkohtaiset toiminnan ja talouden tavoitteet sekä niiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot.

Hyvinvointialuejohtaja ja toimialajohtajat vahvistavat tulosityksiköiden vastuuhenkilöt, joilla on hankintavaltuuksia käyttötalousarvioon sisältyvistä yksittäisistä hankinnoista vuosittaisten määrärahojen puitteissa. Valtuudet ovat sidoksissa talousarviovastuuseen.

Käyttötalousarvioon sisältyvistä yksittäisistä hankinnoista päättää kukin vastuuhenkilö vuosittaisten määrärahojen puitteissa.

Yhteisistä vuositarjouksista päättää hankintajohtaja.

Mikäli hallituksen vahvistamista hankintavaltuuksissa ei ole erikseen määritetty hankinnan hyväksyjää, on hankintavaltuudet hyvinvointialueen johtajalla ja hallintojohtajalla/talousjohtajalla.

1.7 Sidosyksikköhankinnat

Hankinnat hankintayksikön sidosyksiköltä (ns. in-house yksikkö) on määritelty Hankintalain 15 §: *Tätä lakia ei sovelleta hankintaan, jonka hankintayksikkö tekee sidosyksiköltään. Sidosyksiköllä tarkoitetaan hankintayksiköstä muodollisesti erillistä ja päätöksenteon kannalta itsenäistä yksikköä. Lisäksi edellytyksenä on, että hankintayksikkö yksin tai yhdessä muiden hankintayksiköiden kanssa käyttää määräysvaltaa yksikköön samalla tavoin kuin omiin toimipaikkoihinsa ja että yksikkö harjoittaa enintään viiden prosentin ja enintään 500 000 euron osuuden liiketoiminnastaan muiden tahojen kuin niiden hankintayksiköiden kanssa, joiden määräysvallassa se on. Sidosyksikössä ei saa olla muiden kuin hankintayksiköiden pääomaa.*

Pohjanmaan hyvinvointialueen merkittävimmät sidosyksiköt ovat:

- 2M-IT Oy (ICT-palvelut)
- TT Botnia Oy (työterveyspalvelut)
- Fimlab Laboratoriopalvelut Oy (laboratoriotutkimukset)
- Provina Oy (pesulapalvelut)
- TeeSe Botnia Oy Ab (ruoka- ja siivouspalvelut)
- Alerte Oy (ruoka- ja siivouspalvelut)
- Stöd Botnia Tuki Ab Oy (ruoka- ja siivouspalvelut)

Sidosyksikköhankintoja koskevat valtuudet ovat tarkemmin määritelty Hyvinvointialueen hankintavaltuuksissa.

1.8 Ostokuri ja ohjostojen estäminen

Hyvinvointialueen viranhaltijoiden ja työntekijöiden tulee sitoutua hankintasopimukseen sekä ostokuriin ja välttää ohjostoja. Erityisesti johtavien viranhaltijoiden tulee valvoa, että heidän vastualueellaan tehtävissä tilauksissa ja ostoissa noudatetaan voimassa olevia hankintasopimuksia ja hyväksytyjä hankintakanavia (esim. tilausohjelma Fiori).

Kiertäviä kauppiaita ei tule ottaa vastaan. Tuote-esittelyihin ei tarvitse suostua. Sähköpostimainonnan kautta tuleviin tarjouksiin ei tule sitoutua, mahdolliset hankinnat tulee toteuttaa hyväksytyjä kanavia ja ensisijaisesti sopimustoimittajia käyttäen.

2. Hankintojen kynnysarvot

Hankinnat jaetaan kokonaisarvonsa mukaisesti seuraaviin luokkiin:

- **EU-kynnysarvon ylittävät hankinnat**

- Kansallisen kynnysarvon ylittävät hankinnat

- Sosiaali- ja terveystalvelujen hankinnat

- Pienhankinnat

Hankinnan ennakoitu arvo ratkaisee sen, onko hankinta EU-kynnysarvon ylittävä, kansallisen kynnysarvon ylittävä vai pienhankinta.

EU-kynnysarvot päivitetään kahden vuoden välein. Hankinnan pääasiallinen sisältö ratkaisee, mikä hankintalaji on kyseessä. Jos kyseessä on palvelu, on selvítettävä, kuuluuko hankinta sosiaali- ja terveystalveluihin.

Pienhankinnoissa on hyvinvointialueen oma suoramankintaraja (ks. myös kohta 2.2.), jonka alle jäävät hankinnat voi tehdä suoramankintana ilman perusteluita. Suoramankintaraja on eri asia kuin päätösraja, myös suoramankintarajan alittavista hankinnoista tulee tehdä päätös.

Materiaali- ja tavaratilaukset toteutetaan pääsääntöisesti aina hankintayksikön ylläpitämän Fiori-järjestelmän kautta. Fiori - tilausjärjestelmän ohjeet löytyvät Hyvinvointialueen intrasta:

<https://intra.pohjanmaanhyvinvointi.fi/fi/tuki-ja-palvelut/hankinnat-ja-varasto/>

	EU-Kynnysarvo (alv 0%) 1.1.2024	Kansallinen kynnysarvo (alv 0%)	Suoramankintaraja (alv 0 %)
Tavara- ja palveluhankinnat sekä suunnittelukilpailut	221 000 €	60 000 €	30 000 €
Rakennusurakat	5 538 000 €	150 000 €	30 000 €
Sosiaali- ja terveystalvelujen hankinnat (Liite E kohdat 1-4)		400 000 €	100 000 €
Muiden erityisten palveluiden hankinnat (Liite E kohdat 5-15)		300 000 €	30 000 €
Käyttöoikeussopimukset		500 000 €	30 000 €

Taulukko 1: EU-kynnysarvot ja kansalliset kynnysarvot sekä suoramankintarajat

2.1 Hankinnan ennakoidun kokonaisarvon laskeminen sekä hankintojen pilkkomiskielto

Hankinnan ennakoitu arvo tarkoittaa suurinta hankinnasta mahdollisesti maksettavaa kokonaiskorvausta ilman arvonlisäveroa hankintamenettelyn alkamisajankohtana arvioituna.

Hankinnan ennakoitua arvoa laskettaessa on huomioitava, että hankinnan pilkkominen osiin on kielletty, ellei sille ole taloudellista tai teknistä perustelua, joka voidaan osoittaa

objektiivisesti. Esimerkiksi ohjelmiston tai järjestelmän hankinnassa käyttöönottoprojekti ja / tai hankintahinta sekä jatkuvan palvelun ja kehittämisen kustannukset muodostavat kaikki yhdessä yhden hankintakokonaisuuden, jonka kaikki ennakoitavissa olevat kustannukset tulee huomioida hankinnan kokonaisarvoa laskettaessa. Vastaavasti esimerkiksi palveluhankinnoissa samankaltaisten palvelujen peräkkäiset tai säännöllisesti toistuvat hankinnat voidaan nähdä yhdeksi ja samaksi hankintakokonaisuudeksi, mikä asettaa reunaehdoja sekä kynnysarvojen ylittymisen tarkastelulle, että myös muun muassa lisätilauksille ja sopimusten jatkamisille.

Hankintojen pilkkomiskiellon osalta on hyvä huomioida, että sen taustalla on erityisesti pyrkimys estää hankintojen keinoitekoista jakamista kilpailutusvelvoitteen välttämiseksi. Pilkkomiskielto ei sen sijaan estä hankintojen jakamista osiin tai perustelluissa tapauksissa jopa täysin erillisissä osissa toteuttamista, kunhan menettely tapahtuu huomioiden kaikkien osien yhteenlaskettu kokonaisarvo ja menettely noudattaa tämän arvon mukaisia säännöksiä (hankintalaki) ja / tai ohjeistuksia (hankintaohje). Hankinnan ennakoitua kokonaisarvoa laskettaessa on siis huomioitava seuraavat asiat:

- ennakoitu arvo lasketaan ilman arvonlisäveroa
- mahdolliset optiot ja lisähankintamahdollisuudet on huomioitu ja sisällytetty kokonaisarvoon
- jos kyseessä on hankintakokonaisuus, joka koostuu useista samanaikaisista ja samankaltaisista hankinnoista, on niiden ennakoitu arvo laskettava yhteen
- koko sopimuskauden kesto on huomioitava, ja jos sopimus on toistaiseksi voimassa oleva, lasketaan ennakoitu arvo neljän vuoden sopimuskaudelta

Hankinnan suunnitteluvaiheessa tulee myös mahdollisuuksien mukaan pyrkiä selvittämään, onko muilla organisaation yksiköillä suunnitelmissa toteuttaa sisällöltään ja / tai ajankohdaltaan vastaavanlainen hankinta.

Hankintojen ennakoidun arvon laskemisesta on yksityiskohtaiset määräykset hankintalain 27–31 §:issä. Hankinta- ja logistiikkayksikkö tukee yksiköitä hankintojen ennakoidun arvon laskemista koskevilla tarkemmissa tulkinnoissa.

2.2 Kansallisen kynnysarvon alittavat hankinnat

Kynnysarvon alittavissa hankinnoissa (ns. pienhankinnoissa) noudatetaan hyvinvointialueen omaa hankintaohjetta. Hankinnoissa noudatetaan aina hyvää hankintatapaa tavoitteena kokonaistaloudellisesti edullinen hankinta.

Hankinnat alle 30.000 €

Ei käytetä ilmoitusmenettelyä (HILMA), vaan toimitaan talousarvion puitteissa käyttäen omaa hankintavaltaa ja noudattaen hyvää hankintatapaa. Hintatiedustelu tehdään puhelimitse tai sähköpostitse ja tarjouksia voi antaa sähköpostitse. Yksikön vastuuhenkilö tekee kirjallisen sisäisen päätöksen (erillinen pohja asianhallinnan järjestelmässä) mikäli yksikään hankintaan sisältyvistä tuotteista/palveluista maksaa yli 5.000 €. Päätös annetaan tiedoksi sähköpostitse ja tilaus tehdään heti päätöksenteon jälkeen.

Alle 30.000 € hankinnasta ei ole muutoksenhakumahdollisuutta. Yli 30.000€ euron hankintapäätöksestä muutoksenhakekeinona on hankintaoikaisu.

Hankinnat yli 30 000 €

Voidaan käyttää ilmoitusmenettelyä (HILMA) harkinnan mukaan, mutta se ei ole välttämätön.

Tarjouspyyntö lähetetään vähintään kolmelle (3) mahdolliselle tarjoajalle. Tarjouksen antamiseen varataan kohtuullinen aika, vähintään kaksi viikkoa. Mikäli hankittavan tavarant/palvelun tarjoajia ei löydy kolmea tai jostain muusta perustellusta syystä hankinta tehdään suorahankintana, se on perusteltava hankintapäätöksessä. Perusteltuja syitä voivat olla esim. erikoistuote/-palvelu, yhteensopivuus, tekniset seikat. Syy on aina todettava hankintapäätöksessä. Perusteet suorahankintaan määrittelee yksikön vastuuhenkilö ja vastaavasti hankintapäätöksen allekirjoittava viranhaltija hyväksyy päätöksessä esitetyt suorahankintaperusteet.

Hankinnoista tehdään saatujen tarjousten perusteella tarjousvertailu ja hankintapäätösesitys. Tarjousvertailussa käytettävä vertailuperuste tulee ilmoittaa tarjouspyynnössä ja päätöksessä. Valintaperusteena käytetään kokonaistaloudellista edullisuutta, vertailuperusteena voidaan käyttää joko parasta hinta-laatusuhdetta tai halvinta hintaa.

Päätös annetaan tarjouksentekijöille tiedoksi sähköisesti. Päätöksiin voi tehdä oikaisuvaatimuksen. Muutoksenhaku aika on 14 päivää ja asiakirja katsotaan annetun tiedoksi kolmantena päivänä viestin lähettämisestä, jollei muuta näytetä. Tilaus voidaan harkinnan mukaan tehdä ennen muutoksenhakuajan päättymistä.

2.3 Kansallisen kynnysarvon ylittävät hankinnat

Kansallisen kynnysarvon ylittävät hankinnat kuuluvat hankintalain soveltamisalaan. Kilpailutus tehdään hankintalain 11 luvun mukaisesti. Kynnysarvon ylittävistä hankinnoista on julkaistava ilmoitus HILMA-ilmoituskanavalla. Voimassa olevista hankinnoista löytyy myös tieto hyvinvointialueen verkkosivuilta. Valintaperusteena käytetään kokonaistaloudellista edullisuutta.

Kansallisen kynnysarvon ylittävissä (mutta EU-kynnysarvon alittavissa) hankinnoissa voidaan käyttää itse määriteltyjä hankintamenettelyjä, kunhan ne noudattavat hankintalain yleisiä periaatteita.

Kilpailutusprosessin vaiheet:

- Hankinnasta järjestetään tarvittaessa markkinavuoropuhelut ja / tai markkinakartoitus yhteistyössä hankintayksikön kanssa;
- hankintamenettely valitaan (hankintamenettelyn voi valita vapaasti, mutta se on kuvattava hankintailmoituksessa/tarjouspyynnössä);
- tarjouspyyntö valmistellaan;
- Hankintailmoitus ja tarjouspyyntö (tai linkki tarjouspyyntöön) julkaistaan HILMA-ilmoituskanavalla;
- Tarjouspyyntöä koskevien mahdollisten kysymysten vastaanottaminen ja kysymyksiin vastaaminen;

- tarjousten vastaanotto;
- tarjousten avaaminen määräajan päättymisen jälkeen (avaustilaisuudesta laaditaan avauspöytäkirja);
- tarjoajien soveltuvuuden edellytysten tarkistaminen;
- tarjousten tarjouspyynnön mukaisuuden tarkistaminen;
- tarjousten vertailu;
- hankintapäätöksen tekeminen;
- hankintapäätös muutoksenhakuohjeineen annetaan tiedoksi tarjoajille ja muille asianosaisille sähköisesti.
- Muutoksenhakuajan päätyttyä tehdään sopimus ja/tai tilaus

2.4 EU-kynnysarvon ylittävät hankinnat

EU-kynnysarvon ylittävät hankinnat kuuluvat hankintalain soveltamisalaan. Kilpailutus tehdään hankintalain 5. luvun mukaisesti. EU-kynnysarvot vahvistetaan kahden vuoden välein. Voimassa olevassa hankintalaissa säädetään hankintamenettelyt ja määräajat EU-kynnysarvon ylittävälle hankinnoille.

Hankintailmoitus julkaistaan HILMA-ilmoituskanavalla, josta se välittyy TED-tietokantaan ja sitä kautta EU:n laajuisesti tiedoksi. Tarjoajan soveltuvuuden arvioimiseen on otettu käyttöön pakollinen ESPD- lomake (lomake yhtenäinen EU-alueella).

EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa sovelletaan odotusaikaa, mikä tarkoittaa, että sopimus voidaan solmia aikaisintaan 14 päivän kuluttua hankintapäätöksen tiedoksiannosta. EU-kynnysarvon ylittävistä hankinnoista tehdään HILMA-ilmoituskanavalla jälki-ilmoitus, jossa ilmoitetaan, kenen kanssa sopimus / sopimukset on tehty.

Muilta osin EU-kynnysarvon ylittävä hankintaprosessi seuraa pääpiirteiltään yllä olevia kansallisen hankinnan vaiheita.

Halvinta hintaa voidaan käyttää valintaperusteena tavarahankinnoissa ilman perusteluja, mutta muissa hankinnoissa halvimman hinnan käyttö tulee perustella hankinta-asiakirjoissa.

2.5 Hankintalain liitteen E mukaiset sosiaali- ja terveyspalvelut sekä muut erityiset palveluhankinnat

Hankintalain liitteessä E on määritelty sellaiset sosiaali- ja terveyspalvelut sekä muut erityiset palvelut, joihin sovelletaan korkeampaa kynnysarvoa (400 000€ / 300 000€), mutta muutoin pääasiassa kansallisen kynnysarvon mukaisia sääntelyjä.

Hankintalain 108 §:ssä on lisäksi kirjattu hankintayksikön nimenomaisesta velvollisuudesta ottaa huomioon palvelun käyttäjien tarpeet kilpailuttaessaan sosiaali- ja terveyspalveluita.

2.6 Suorahankinta

Kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa on sallittua tehdä suorahankinta ainoastaan, mikäli jokin hankintalaissa määritelty suorahankintaperuste täyttyy. Suorahankintaa tulee käyttää erityisenä poikkeuksena yleiseen ja avoimeen kilpailuttamisvelvollisuuteen.

Hankintalain 40 §:ssä on määritelty seuraavat perusteet, jonka mukaan hankintayksikkö voi tehdä suorahankinnan:

- 1) avoimessa tai rajoitetussa menettelyssä ei ole saatu lainkaan osallistumishakemuksia tai tarjouksia taikka soveltuvia osallistumishakemuksia tai tarjouksia; lisäedellytyksenä on, että alkuperäisiä tarjouspyynnön ehtoja ei olennaisesti muuteta;
- 2) teknisestä tai yksinoikeuden suojaamiseen liittyvästä syystä vain tietty toimittaja voi toteuttaa hankinnan; lisäedellytyksenä on, että järkeviä vaihtoehtoisia tai korvaavia ratkaisuja ei ole eikä kilpailun puuttuminen johdu hankinnan ehtojen keinotekoisesta kaventamisesta;
- 3) hankinnan tarkoituksena on ainutkertaisen taideteoksen tai taiteellisen esityksen luominen tai hankkiminen;
- 4) sopimuksen tekeminen on ehdottoman välttämätöntä, eikä säädettyjä määräaikoja voida noudattaa hankintayksiköstä riippumattomasta, ennalta arvaamattomasta syystä aiheutuneen äärimmäisen kiireen vuoksi;
- 5) hankittava tavara valmistetaan vain tutkimusta, kokeilua, tuotekehitystä tai tieteellistä tarkoitusta varten eikä kyseessä ole massatuotanto tavarantoimittajan valmistamisen taloudellisen kannattavuuden varmistamiseksi tai tutkimus- ja kehityskustannusten kattamiseksi;
- 6) hankinta koskee perushyödykemarkkinoilla noteerattuja ja sieltä hankittavia tavaroita;
- 7) tavarat hankitaan erityisen edullisesti liiketoimintansa lopettavalta toimittajalta, pesähoitajalta tai selvittäjältä maksukyvyttömyysmenettelyn, akordin tai vastaavan menettelyn seurauksena;
- 8) kyseessä on palveluhankinta, joka tehdään suunnittelukilpailun perusteella ja joka on suunnittelukilpailun sääntöjen mukaan tehtävä kilpailun voittajan kanssa, tai jos voittajia on useita, näistä jonkun kanssa; tällöin kaikki voittajat on kutsuttava osallistumaan neuvotteluihin.

Lista suorahankintaperusteista on tyhjentävä ja niitä tulee tulkita suppeasti.

Yllä olevasta listauksesta poiketen on hankintalain 110 §:ssä säädetty suorahankinnasta erityistilanteissa sosiaali- ja terveystalouden palveluille. Kyseiseen pykälään mukaan hankintayksikkö voi tehdä suorahankinnan sosiaali-/terveyspalvelusta, mikäli tarjouskilpailun järjestäminen tai palvelun tarjoajan vaihtaminen olisi ilmeisen kohtuutonta tai erityisen epätarkoituksenmukaista asiakkaan kannalta merkittävän hoito- tai asiakassuhteen turvaamiseksi. Tätä suorahankintaperustetta voidaan käyttää ainoastaan yksittäisissä (potilas-/asiakaskohtaisissa) tapauksissa ja sen käyttö tulee myös perustella potilas-/asiakaskohtaisesti.

Kaikista kynnysarvot ylittävistä suorahankinnoista tulee julkaista suorahankintailmoitus, jolloin markkinoilla toimivat yritykset voivat halutessaan hakea muutosta suorahankintaan. Mikäli

suorahankintailmoitusta ei olla julkaistu, voi hankintaan hakea muutosta kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun hankintasopimus/tilaus on tehty.

3. Hankinta prosessina

Hankinnat on toteuttava taloudellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Hankinnoissa on hyödynnettävä olemassa olevia kilpailutusmahdollisuuksia ja pyrittävä tulokseen, joka on hyvinvointialueen kannalta kokonaistaloudellisesti edullisin. Kilpailutusprosessin tavoitteena tulee aina olla sopimuksen/tilauksen syntyminen, kilpailutusprosessia ei tule käyttää markkinoiden/tarjonnan/hintojen kartoittamiseen.

Hankintoja suunniteltaessa on huomioitava, että yksittäisen hankinnan toteuttaminen voi viedä merkittävästi aikaa. Hankintaprosessin pituus riippuu monesta eri tekijästä (kuinka laaja ja monimutkainen hankinta on kyseessä? Vaatiiko tarjousten vertailu laitteiden / tarvikkeiden koekäyttöä? Onko hankinnan kohde uusi vai onko kokemusta vastaavista kilpailutuksista? ...). Lisäksi erityisesti palveluhankinnoissa tulee huomioda, että palveluntuottajalle tulee jättää riittävästi aikaa hankintasopimuksen allekirjoittamisen jälkeen palvelun aloittamiselle. Hankinnan suunnittelu ja valmistelu tulee aloittaa hyvissä ajoin ennen kuin sopimuksen on tarkoitus tulla voimaan, hyvänä ohjenuorana voidaan pitää n. 6-8 kuukauden ajanjaksoa.

Hankintaa valmistellaan moniammatillisessa yhteistyössä niin, että prosessin eri vaiheissa osallisena on riittävä määrä asiantuntijoita, jotta saadaan tarkoituksenmukainen lopputulos. Hankinta on nähtävä kokonaisuutena, ja kilpailutukseen osallistuvien toimijoiden on ymmärrettävä hankinnan merkitys ja vaikutukset. Hyvinvointialueella ja sen eri yksiköissä tarvittavat samankaltaiset tuotteet ja palvelut on hankittava keskitetysti.

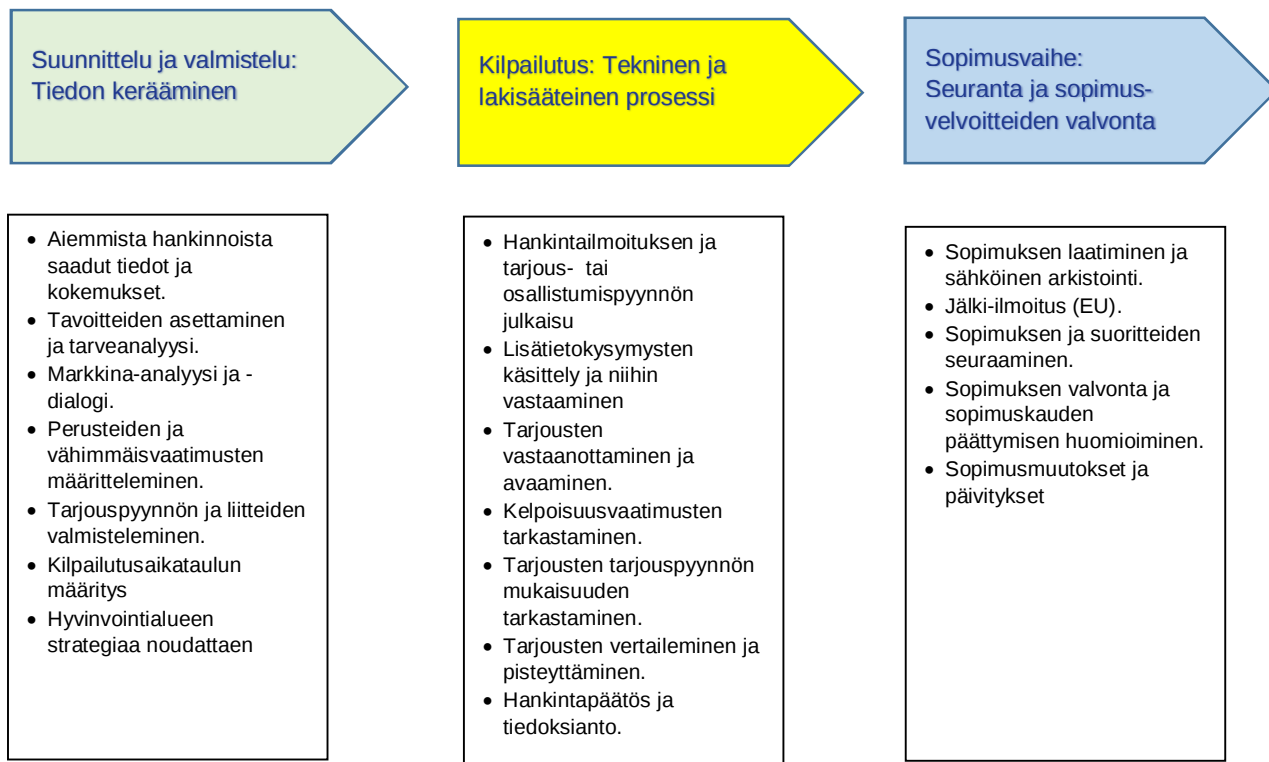
Hankinnan kilpailutuksen onnistumisen perusedellytys on, että hankinnan tekevä yksikkö on selvittänyt, mitä suunniteltu hankinta pitää sisällään ja mitä vaikutuksia sillä on hyvinvointialueen toiminnoille. Hankinnan kohde on määriteltävä riittävän tarkasti ja yksiselitteisesti ominaisuuksien ja palvelukuvauksen suhteen. Hankinnan sisällön määrittely on vaativa vaihe prosessissa, mutta näin varmistetaan, että tarjoukset ovat tasavertaisia ja vertailukelpoisia ja että tulos on se, mitä tavoiteltiin.

Ennen hankintaprosessin aloittamista on selvitettävä, onko hyvinvointialueella jo voimassa oleva sopimus. Jos tavara tai palvelu voidaan hankkia sopimustoimittajalta, tilaus tai kauppa on tehtävä sopimustoimittajan kanssa. Suunnitteluvaiheessa selvitetään myös yhteistyömahdollisuudet, mahdollinen yhteinen kilpailutus sekä järjestetään markkinavuoropuhelut ja / tai markkinakartoitukset yhteistyössä hankintayksikön kanssa.

Jos tarvittava tuote tai palvelu ei kuulu minkään sopimukseen piiriin, hankinta on toteutettava tässä ohjeessa esitettyjen menettelytapojen ja kynnysarvojen mukaisesti. Hankinnan toteutumisen edellytyksenä on, että hyväksytyssä talousarviossa on hankintaa varten määräraha, toimittajan valinta (hankintapäätös) on saanut lainvoiman ja että hankintatarve on tilausta / sopimusta tehdessä edelleen olemassa.

Hankintaprosessi voidaan havainnollistaa seuraavalla tavalla:

3.1 Vuoropuhelut

Ennen hankintamenettelyn aloittamista, hankintayksikkö voi tehdä markkinakartoituksen hankinnan valmistelua varten. Markkinakartoitus on osa hankinnan suunnittelua, ja se on suositeltava vaihe erityisesti uusien ja monimutkaisten palveluhankintojen suunnittelussa.

Teknisellä vuoropuhelulla (tai markkinavuoropuhelulla) tarkoitetaan ennen hankintailmoituksen julkaisemista potentiaalisten tarjoajien kanssa käytävää keskustelua. Tarkoituksena on saada tarjouspyynnöstä sellainen, että se vastaa markkinan tarjontaa ja että kilpailutuksen lopputulos on mahdollisimman onnistunut.

Hilma-ilmoituskanavaan voi julkaista avoimen tietopyynnön, jolloin kaikki kiinnostuneet potentiaaliset toimijat pääsevät mukaan vuoropuheluun. Vuoropuhelua voidaan käydä myös toimijakohtaisesti siten, että luonnokset tarjouspyyntöasiakirjoista lähetetään toimijalle tutustuttaviksi ja kommentoitavaksi.

3.2 Tarjouspyynnöt

Kansallisen kynnysarvon, sosiaali- ja terveystalveluiden ja erityisten palveluiden kynnysarvon sekä EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa hankintailmoitus julkaistaan aina HILMA-ilmoituskanavalla. Voimassa olevista ja suunnitteilla olevista hankinnoista löytyy myös tieto hyvinvointialueen verkkosivuilta.

Tarjouspyynnöt laaditaan sisällöltään selkeiksi. Hankinnan vaatimukset määritellään aina tapauskohtaisesti yhteistyössä hankintayksikön ja hankkivan yksikön kanssa (= yksikkö, jonne tavara/palvelu hankitaan) hankinnan suunnittelun ja valmistelun yhteydessä.

EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa tehdään aina vertailukriteerien määrittely ja painottaminen (prosentit/pisteytys). Vertailukriteerit ilmoitetaan tarjouspyynnössä. Myös kansalliset kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa vertailukriteerit tulee olla kuvattuna riittävän avoimesti ja riittävällä tarkkuudella. Laatukriteerit voidaan sisällyttää myös jo hankinnan pakollisiin vaatimuksiin, eikä silloin tarvita pisteytystä. EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa tulee kuitenkin erikseen esittää perustelut, mikäli valintakriteerinä käytetään ainoastaan halvinta hintaa.

Vertailukriteerien tulee aina liittyä hankinnan kohteeseen (ei tarjoajaan), ja niiden pitää olla objektiivisesti vertailtavissa. Kriteerit eivät esimerkiksi saa epäasiallisesti suosia paikallisia tarjoajia tai antaa hankkijalle rajoittamatonta valtaa tarjoajien valintaan. Vertailukriteerit tulee yksilöidä riittävästi, että tarjouksista saadaan yhteismitallisia. Tarjouspyyntö on allekirjoituksen tai lähettämisen jälkeen sitova ja julkinen.

Myös kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa tarjouspyyntö voidaan lähettää suoraan mahdollisille tarjoajille (Hilmassa julkaisun jälkeen).

Saapuneet tarjoukset avataan ja käsitellään hankintayksikössä määräajan jälkeen, ja tarjousten avaustilaisuudesta laaditaan avauspöytäkirja. Myöhästyneet tarjoukset merkitään avauspöytäkirjaan. Mikäli myöhästynyt tarjous tulee avauspöytäkirjanteon jälkeen, laaditaan avauspöytäkirjalle liite, jossa todetaan myöhästynyt tarjous. Myöhästyneet tarjoukset suljetaan pois kilpailusta.

Tarjoajat, jotka eivät täytä kelpoisuusehtoja, suljetaan pois tarjouskilpailusta. Tarjouspyyntöä vastaamattomat tarjoukset hylätään. Hylkäykset ja poissulkemiset kirjataan hankintapäätökseen. Saadut tarjoukset käsitellään tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti. Tarjousten vertailu suoritetaan tarjouspyynnössä ilmoitettujen kriteerien perusteella.

3.3 Tarjouspyyntöasiakirjojen julkisuus

Hankintaa koskevien asiakirjojen laatimisessa on noudatettava yleisiä asiakirjojen julkisuudesta annettuja säädöksiä sekä hyvinvointialueen tarkennettuja ohjeita asiakirja- ja tietopalvelumaksuista.

Tarjouspyyntö on julkinen, kun se on allekirjoitettu. Tarjoukset ovat julkisia asianosaisille, kun päätöspöytäkirja on tarkastettu ja allekirjoitettu. Hankintaa koskevat tarjousasiakirjat ja käsittelyä varten laaditut selvitykset ovat ns. yleisöjulkisia, kun sopimus on allekirjoitettu. Erityisesti tarjousasiakirjojen käsittelyssä on kuitenkin aina syytä kiinnittää erityistä huomiota

tarjoajien liikesalaisuustietoihin, eikä liikesalaisuuksiksi luokiteltua tietoa lähtökohtaisesti luovuteta eteenpäin ilman asian tarkempaa selvitystä.

4. Hankintapäätös ja julkisuus

Hankintapäätös on hyvinvointialueissa määritelty viranomaispäätös, jolla päätösvaltuuden omaava toimielin tai viranhaltija tekee ratkaisun hankinnasta ja määrää sen täytäntöönpanosta. Hankintoja koskeva päätösvalta on erikseen määritelty Pohjanmaan hyvinvointialueen hankintavaltuuksissa.

Hankintapäätöksen julkisuutta säätelee laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999). Hankintapäätös on asianosaisjulkinen, kun päätös on allekirjoitettu tai vastaavalla tavalla varmennettu. Aluehallitus voi halutessaan päättää hyväksyä ja tarkastaa pöytäkirjan hankintaa koskevan pykälän osalta kokouksessa.

Hankintapäätöksen jälkeen asianosaisella tarjoajalla on oikeus hankinta-asian käsittelyssä syntyneeseen aineistoon kuten tarjousvertailuun ja toisten tarjoajien tarjouksiin liikesalaisuuksia lukuun ottamatta voidakseen arvioida mahdollisen muutoksenhaun tarpeellisuuden. Hankinta-asiakirjat tulevat kokonaisuudessaan yleisöjulkisiksi liikesalaisuuksia lukuun ottamatta, kun sopimus on solmittu.

Hyvinvointialueen avoimuuden periaatetta koskevan linjauksen mukaan hankintapäätös julkaistaan hyvinvointialueen yleisessä tietoverkossa, pois lukien mahdolliset liikesalaisuuden piiriin kuuluvat kohdat.

4.1 Muutoksenhaku

Muutoksenhakuohjeet on aina annettava samalla, kun hankintapäätös annetaan tiedoksi. Mikäli muutoksenhakuohjetta ei anneta, päätökseen liittyvä muutoksenhaku-aika ei lähde kulumaan. EU-hankinnoissa sekä kaikissa kansalliset kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa on kaksi rinnakkaista muutoksenhakureittiä: hankintaoikaisuvaatimus hankintayksikölle ja asian saattaminen markkinaoikeuden käsiteltäväksi.

Kynnysarvon alittavat hankinnat

Alle kansallisen kynnysarvon jäävien hankintojen hankintapäätöksistä ei ole valitusoikeutta markkinaoikeuteen, mutta asianosainen voi tehdä niistä hankintaoikaisu (hankintaoikaisuvaatimus). Hankintapäätöksen tekijä voi käyttää hankintaoikaisua myös omaaloitteisesti korjaamiskeinona, mikäli päätöksenteossa huomataan virhe.

Kynnysarvon alittavissa hankinnoissa ovat hankintaoikaisu ohella käytettävissä hyvinvointialuelain (611/2021) mukainen muutoksenhakumahdollisuus. Hyvinvointialuelain mukaisessa muutoksenhakumenettelyssä voidaan arvioida ainoastaan hankintamenettelyn mahdollista lainvastaisuutta tai menettelyvirhettä (esim. esteellisyys, toimivallan ylitys), mutta siihen ei sovelleta hankintalakia.

Kynnysarvojen ylittävät hankinnat

Hankintaoikaisu

Asianosainen voi tehdä hankintaoikaisun (hankintaoikaisuvaatimus) 14 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut hankintapäätöksen tiedokseen hankintaoikaisuohjeineen. Kirjallisella tiedoksiannolla asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua päätöksen tiedoksi lähettämisestä. Sähköisellä tiedoksiannolla asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, tiedoksiantopäivänä. Muutoksenhakuaja lähtee kulumaan tiedoksiantopäivää seuraavasta päivästä.

Hyvinvointialue voi käyttää hankintaoikaisua oma-aloitteisesti korjaamiskeinona, mikäli huomaa päätöksenteossa virheen. Korjaaminen on suoritettava 90 päivän kuluessa päätöksenteosta, ja hankintaoikaisun voi tehdä myös lainvoimaiseen hankintapäätökseen. Hankintaoikaisua ei kuitenkaan voida tehdä, mikäli hankintaa koskeva sopimus on allekirjoitettu.

Valitus markkinaoikeuteen

Valitus on tehtävä kirjallisesti 14 päivän kuluessa siitä, kun ehdokas tai tarjoaja on saanut hankintapäätöksen tiedoksi valitusosoituksineen. Muutoksenhakuaja lähtee kulumaan tiedoksiantopäivää seuraavasta päivästä. Hankinta-asiaan muutosta hakevan on kirjallisesti ilmoitettava hyvinvointialueelle asian saattamisesta markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Muutoksenhakuohjeissa on ilmoitettava hankintayksikön yhteystiedot.

5. Hankintasopimus

Hankintasopimus voidaan tehdä, kun päätös on lainvoimainen. Sopimukset allekirjoitetaan hankintavaltuuksien mukaisesti. Hankinta-asiakirjat dokumentoidaan ja säilytetään hyvinvointialueen tiedonohjaussuunnitelman mukaisesti.

Pohjanmaan hyvinvointialueen sopimushallinnan ohje (Aluehallitus 19.2.2024 § 42) kuvaa tarkemmin sopimuksen elinkaarenhallintaa ja kaikkia sopimusten valmisteluun, hyväksymiseen ja toimeenpanoon liittyviä tehtäviä.